

præsentatione juris patronatus Ecclesiastici, mihi videtur certa, et contrariam seu primam sententiam quoad hanc partem non esse probabilem, quia et fundamenta ejus ex dictis facile soluta sunt et auctorem non habent. Altera vero pars de præsentatione laicorum magis dubia mihi videtur, præsertim propter ultimam rationem in secunda sententia adductam. Dicendum itaque imprimis censeo talem præsentationem ita esse sufficientem, ut si Episcopus velit illam admittere et præsentatum instituere, institutio et collatio valeat. Adde vero deinde præsentationem illam non esse ita efficacem (ut sic dicam) quin possit Episcopus illam repudiare et non admittere, quantumvis persona præsentata digna sit, neque aliam habeat causam nisi quod præsentans excommunicatus est. Quod mihi efficaciter probat ratio ultima in secunda opinione facta. In qua satis etiam consequenter dicitur, si talis patronus sit in mora ita legitime præsentandi intra tempus, in quo secundum jus aut secundum specialem institutionem tenetur, tunc posse Episcopum libere providere beneficium, nulla ratione habita præsentationis sibi factæ ab excommunicato; quandoquidem nec cum illo communicare, nec contractum aliquem cum illo inire tenetur. Unde tandem concludo, talem præsentationem secundum hanc rationem potius dicendam esse nullam quam validam, quandoquidem efficaciam non habet, sed repudiari potest.

29. Et ideo inefficax est aliorum argumentum, scilicet, quod præsentatio tantum est expressio voluntatis aut optio quædam, quam potest facere excommunicatus; parum enim refert optare aut voluntatem explicare, si alter potest illam negligere et suam exequi suo tempore. Præsentatio ergo valida, est explicatio voluntatis et optio, quæ efficaciter determinet personam, cui facienda sit institutio, juxta cap. Decernimus, 16, quæst. 7; excommunicatus autem non potest hujusmodi voluntatem vel optionem in præsentati materia habere. Quare etiam non satis est dicere, præsentationem istam esse actum pertinentem ad administrationem proprii patrimonii; nam etiam hic actus, si ad suam efficaciam requirat communicationem alterius, potest per excommunicationem impediri. Dices, illa duo videri inter se contraria, quia si præsentatio invalida est, nec sufficiens esse potest. Respondetur, non esse contraria, quia licet illa præsentatio sit invalida quoad efficaciam, si

tamen accedat Episcopi consensus, ipse potest quasi supplere defectum illum, cum deficiente legitima præsentatione ad eum devolvatur jus providendi, et ita illa institutio potius est tunc valida ex voluntate Episcopi, qui jam habet quasi virtualiter jus præsentandi seu providendi, si voluerit. Solum operari videtur in eo casu explicata voluntas excommunicati, ut non possit postea reclamare contra institutionem factam ab Episcopo, tum quia hoc cederet in favorem ejus, ut in prima opinione argumentabamur; tum etiam quia quoad hoc recte dicitur illa expressio voluntatis, tantum esse quid facti; et ideo ex parte excommunicati ratam esse, si ab Episcopo acceptetur.

30. *Præsentationi applicatur decisio Extravag. Ad evitanda, quoad laicos.* — Atque ex hac resolutione facile declarari potest, quo modo hic applicanda sit nova decisio Extravag. *Ad evitanda.* Nam ipsi excommunicato nunquam licet hæc præsentatio, sive sit denunciatus, sive non, quia illi non fit ullus favor; quantum tamen spectat ad validitatem præsentationis, si excommunicatus sit vitandus, clarum est præsentationem esse invalidam modo explicato, tum in clerico, tum in laico. Quod si excommunicatus sit ex non vitandis, hoc etiam in universum habet, ut non possit Episcopum obligare ad illam acceptandam, quia, ut sæpe dixi, licet per illam Extravagantem liceat communicare cum hoc excommunicato, nullus tamen ad hoc obligatur; ergo neque Episcopus ad acceptandam præsentationem ab excommunicato factam; neque enim negari potest, quin hæc sit quædam communicatio cum illo. Atque hinc fit, ut talis præsentatio, si a clerico fiat, non possit dare jus ipsi præsentato, quia si daret jus, obligaret Episcopum ad institutionem faciendam. Et in hoc differt præsentatio a collatione beneficii, quia hic non tantum consideratur commodum ejus qui præsentatur, sed etiam jus Episcopi cui præsentatur, quod etiam considerandum est in electione, si ab alio confirmanda sit, vel collatio beneficii facienda; nam respectu illius non poterit dare jus, si ab excommunicatis etiam non vitandis facta sit. Nihilominus tamen poterit Episcopus hujusmodi præsentationem ab excommunicato non vitando factam admittere, si velit, idque non solum valide, sed etiam licite, quia non tenetur vitare hujusmodi excommunicatum, propter Extravagant. *Ad evitanda*; ergo hoc titulo non prohibetur acceptare talem præsentationem; sed ex nullo

alio capite id est prohibitum; ergo est licitum et a fortiori validum. Item quia solum propter jus seu libertatem ipsius Episcopi talis præsentatio, vel non obligat, vel non confert jus alteri; ergo si ipse voluntarie consentiat, nihil est quod effectum possit impedire.

31. *Applicatur eadem decisio quoad clericos.* — Unde tandem addo, licet excommunicatus sit vitandus, et male faciat Episcopus acceptando illius præsentationem, propter communicationem cum illo, nihilominus validam esse institutionem et collationem. Quod quidem verum præcipue est, quando præsentatio est laicorum; nam illa sufficiens est ad explicandam patroni voluntatem, quæ nullo jure facta est irrita; ergo, si Episcopus velit illam acceptare, et uti potestate quam habet ad instituendum, nihil est cur talis actio non habeat effectum, quanquam fortasse Episcopus indebito modo id faciat. In quo etiam non video graviorem culpam, quam sit in humana communicatione cum excommunicato, quæ in præsentati materia non videtur adeo gravis, ut constituat mortale peccatum, secluso scandalo. Quando vero præsentatio est clericorum, magis dubia res esse videtur, quia Canonistæ communiter dicunt institutionem esse nullam, ut Covarruv. et alii referunt. Ego vero nullum jus invenio, in quo hoc sic intellectum fundari possit. Quapropter de ipsa præsentatione censeo esse nullam, tum quoad hoc, ut non possit jus conferre præsentato, tum etiam quoad hoc, ut non possit obligare Episcopum ad instituendum præsentatum. Quare etiam censeo, si Episcopus ex ignorantia defectus præsentationis, et putans illam esse legitimam, instituat, nullam esse institutionem, quia est involuntaria, cum sit in ignorantia fundata. At vero, si Episcopus sciens defectum præsentationis illam voluntarie acceptet et beneficium conferat, opinor collationem esse validam, quia non habet defectum substantialem, quem Episcopus non possit sua voluntate et potestate supplere. Nam quod ad factum pertinet, patronus, qui per se habebat jus præsentandi, jam satis explicuit voluntatem suam; quod vero spectat ad jus, quod patronus dare non potuit, quia suspensam habebat potestatem, id dare poterit Episcopus simul cum ipso beneficio, cum deficiente patrono totum jus ad ipsum devolvatur.

32. *Doctrina data de præsentatione locum habet in nominatione, aut postulatione.* — *Institutio, aut confirmatio beneficii ab excom-*

municato facta est nulla. — Et juxta hæc quæ diximus de actu eligendi et præsentandi, judicandum est de aliis actibus, qui diversis nominibus in jure significantur, in re tamen æquivalentem habent rationem; hujusmodi est postulatio, vel nominatio; de quibus late Canonistæ in titulo de Postulatione Prælatorum. De his ergo eodem modo sentiendum censeo, quo de electione vel præsentatione; nam ad conferendum jus aliquod spirituale inefficaces sunt et invalidæ, etiamsi aliqui possent illud conferre, quando cum solemnitate fiunt, ut videre est apud Abbatem, cap. 1 de Postulat. Prælator., num. 34. Quare in simplici nominatione, licet vim non habeant cogendi Episcopum, propter rationem supra datam, tamen si ipse velit acceptare et instituere, factum, ut existimo, tenebit, ob eadem fundamenta. De institutione autem idem iudicium est, quod de collatione beneficii; nam licet hæc a jurisperitis distinguatur ab illa, re tamen vera est collatio quædam, sed accommodata est illa vox ad significandam collationem beneficii pertinentis ad jus patronatus, quæ non est omnino libera collatori, sed facere illam debet in personam nominatam seu præsentatam, ut exposuit Abbas in titulo de Institutionibus, cap. Ex frequentibus, et aliis. Constat ergo etiam institutionem esse proprium actum potestatis spiritualis, ac proinde factam ab excommunicato nullam esse. Atque eadem ratio est de confirmatione beneficii, quæ etiam est actus jurisdictionis, et de omnibus similibus.

Num actus intromittendi aliquem in possessionem ab excommunicato factus sit validus.

33. *Decisio.* — Dubitari vero potest de nonnullis: primum de collatione possessionis, seu de actu intromittendi aliquem in possessionem; nam etiam videtur actus jurisdictionis, et ex hac parte nullus. Tamen de hoc actu ab excommunicato facto Canonistæ aiunt validum esse. Ita Abbas, in c. Veritatis, de Dolo et contum., num. 42, et in c. Pro illorum, de Præbend., num. 16. Intelligendum vero est de collatione possessionis, quantum ad merum actum recipiendi, vel constituendi aliquem in possessionem sui officii, aut beneficii, quod per collationem, seu electionem, et confirmationem jam quoad totum jus et dominium obtinuerat. Et ratio est, quia per talem possessionem non datur aliquod jus, sed solum datur alicui, quod suum est. Quapro-

ter talis actus non solum validus est, sed etiam licitus, si alioqui necessarius sit, quia excommunicatus non prohibetur solvere debitum, nec dare alicui quod suum est; neque alter prohibetur rem suam ab excommunicatione exigere. At vero in illo actu possessionis petendæ vel acceptandæ nihil aliud fit, quantum ad illud factum spectat. Secus vero erit, si in illo negotio actum aliquem jurisdictionis exercere necesse sit, ut cum iudex Ecclesiasticus potestate sua utitur ad mittendum aliquem in possessionem; nam si excommunicatus sit, id facere non potest, neque actus ille ex ea parte robor aliquod, vel valorem accipiet. Quod verum est, etiamsi talis iudex solum sit executor, jurisdictionis usum habens; nam omnis usus jurisdictionis per excommunicationem suspensus est. Atque ita sentit Abbas in c. Fraternalitatis, de Testib., num. 9, licet contrarium teneat Additio ad illum, in c. Pro illorum, de Præbend., n. ult., lit. B. Solum ergo receptio, vel collatio possessionis, prout a privatis personis fieri potest absque jurisdictione, valida dicitur, etiamsi talis persona excommunicata sit.

34. *Objectio. — Solvitur. — Excommunicatus non potest accipere possessionem sui beneficii.* — Dices: ergo eadem ratione poterit excommunicatus beneficii possessionem postulare, et illi data valebit, si antea plenum, et confirmatum jus beneficii obtinuit, quia quod reliquum est, ad factum tantum pertinet, quod excommunicato licet, ut recuperare rem suam, vel possessionem hæreditatis adire. Respondeo esse disparem rationem, propter quam probabilius censeo oppositum in excommunicato ipso, tum quia quod excommunicatus possit accipere possessionem beneficii, est magnus favor ejus, non vero quod possit alteri dare; tum etiam quia excommunicatus est suspensus ab omni usu sui beneficii, et privatus omnibus fructibus, et commodis ejus; ergo est etiam privatus a possessione capienda, si illam non habet, quia non est dubium, quin ille sit usus valde utilis, et commodus beneficii, nam, licet possessio non conferat novum jus, multum tamen illud firmat, et securius reddit. Denique actus ille ex parte ejus, qui possessionem accipit, juris spiritualis existit, et ideo si ipse excommunicatus sit, illi prohibitus est et invalidum esse censeo.

An resignatio beneficii, ab excommunicato in favorem tertii facta, sit valida.

35. *Decisio. — Objectio. — Solvitur. —* Et simili modo expediendum videtur aliud dubium, de renunciatione beneficii ab excommunicato facta in favorem tertii. Videri enim potest illa resignatio valida, quia non est actus jurisdictionis, sed actio omnino privata, et ex proprio ac personali dominio. Oppositum tamen videtur supponere Covarruv., dicto, c. Alma, p. 1, § 7, num. 9; vers. *Quid autem respondendum sit, etc.*, dum ait collationem beneficii, quæ fit ab aliquo, ut privato, et non ratione publici muneris, esse nullam, si ille sit excommunicatus, etiam occultus. Non apparet autem qua ratione possit melius collatio beneficii tribui privatæ personæ, quam propter renunciationem proprii beneficii; est ergo hæc renunciatio invalida. Et in eam sententiam refert ibi alios auctores. Ratio vero est, quia excommunicatus privatus est omni usu sui beneficii; item privatus est omnibus fructibus ejus; ergo multo magis est privatus potestate donandi illud alteri. Dices: non ipse donat, sed Prælati Ecclesiæ, in cujus manibus resignat. Respondetur: si simpliciter resignaret, et Prælati libere conferret cui vellet, valida quidem esset actio, quia excommunicatus tunc nullo modo concurrat positive (ut sic dicam) ad collationem beneficii, sed solum ad spoliandum se, quod facere potest, quia illud proprie ad merum factum pertinet, et non est usus alicujus spiritualis potestatis, vel juris, sed propriæ voluntatis; et ideo diximus supra, excommunicatum non posse beneficium acquirere, posse tamen illud amittere. At vero quando renunciatio fit determinate in favorem tertii personæ, ille qui renunciat, aliquo modo concurrat ad collationem beneficii, saltem designando personam, ita ut alteri dari non valeat. Unde quodammodo participat rationem præsentationis; quare sicut illa invalida est ab excommunicato facta, ita et hæc; et eadem proportionem de utraque judicandum censeo. Nec disputo modo, an talis renunciatio in favorem tertii, licite, et absque simonia fieri possit coram Episcopo, vel Pontifice, aut de licentia illius, vel sine pacto, etc.; nam hæc non spectant ad hunc locum; aliquo enim modo licite fieri potest, et de illo loquimur; cætera alibi explicanda sunt.

36. *De quo excommunicato procedat resolutio data, juxta Extravag. Ad evitanda. —*

Hic vero specialem dubitationem habet, an procedat hoc non solum in publico excommunicato, sed etiam in occulto. Covarruv. supra sentit in utroque procedere. Et ratio, quæ ex illo sumitur, est, quia resignare proprium beneficium non est opus officii publici, sed privatæ personæ; quamvis autem in his, quæ sunt publici muneris, respública, seu Ecclesia provideat, ut acta a persona inhabili valeant, si impedimentum sit occultum, tamen in actionibus privatis non ita providet, quia hoc non spectat ad commune bonum, neque jura de privatis actionibus loquuntur. Quæ doctrina sumpta est ex Innocent. in c. Cum dilectus, de Consuet., num. 5, et communiter recepta est. Additque Covarruv., per Extravag. *Ad evitanda*, nihil in hoc immutatum aut innovatum esse. Verumtamen, licet illa communis doctrina in jure antiquo vera sit, et optima ratione fundata, ex vi tamen Extravag. *Ad evitanda*, dicendum censeo, prædictam actionem esse invalidam factam ab excommunicato vitando; de non vitando autem, aut licet publicus ille sit, idem judicium est, quod supra de præsentante excommunicato tulimus, quia, ut dixi, eadem est de utroque ratio quoad cætera; ergo, et quoad hoc. Item quia ille excommunicatus non est vitandus in cæteris actibus, vel negotiis; ergo neque in hoc; potest ergo ejus resignatio acceptari in favorem ejus, cui resignatio fit, et ita etiam servatur intentio Extravag. *Ad evitanda*, quia non fit favor excommunicato, sed alteri, quem non esse excommunicatum supponimus.

DISPUTATIO XV.

DE SEPTIMO EFFECTU EXCOMMUNICATIONIS, QUI EST PRIVATIO CIVILIS, SEU POLITICÆ COMMUNICATIONIS, IN QUO PLURES INCLUDUNTUR.

Hactenus dictum est de spiritualibus incommodis, quibus excommunicatus afficitur, et bonis, quibus privatur; de quibus, quia præcipuum locum in hac materia tenent, sigillatim, et copiose diximus. Nunc dicendum est de temporalibus incommodis, et privatione externæ communicationis in iis, quæ ad civilem et humanam vitam spectant. Quæ in duo capita distingui possunt: unum (quod generatim dici potest humana, seu civilis conversatio) comprehendit omnes actiones pertinentes ad communicationem mere privatam, quæ sub illo versiculo continentur, *Os, orare, vale, communicio, mensa negetur*, de cujus in-

telligentia postea dicam. Aliud vero caput comprehendit actiones aliquo modo publicas, ut sunt iudicium ferre, rempublicam temporaliter gubernare, et aliæ, quæ his respondent vel cum eis conjunctæ sunt. Possumusque totam hanc vocare forensam communicationem. Sub hoc ergo duplici capite plures alios effectus excommunicationis comprehendemus; de quibus Summistæ, alique Doctores præsertim Canonistæ, et sigillatim et copiose disputant.

SECTIO I.

Utrum excommunicatus privatus sit omni civili communicatione.

1. *Axioma generale.* — Regula generalis est, excommunicatum privatum esse omni civili communicatione aliorum fidelium, per se loquendo, exceptis tantum casibus in jure expressis. Est communis Theologorum in 4, dist. 18, ubi D. Thom., quæst. 4, art. 4; Richard. et Paludanus; Argentin., d. 19; Soto, d. 22; Adrian., quæst. 3, de Clavib.; Summistæ, verb. *Excommunicatio*; Navarr., c. 27 a num. 17; Covarruvias, c. Alma, p. 1, § 1, qui alios refert. Et fundatur in definitione excommunicationis supra tradita, et juribus, ex quibus illam deduximus; et in particulari sumitur ex c. Nuper, ibi, *vel osculo, aut etiam comedendo*, et in c. penult., ibi: *Quæ a communione fidelium separat*, de Sent. excom., et ex c. Si aliquando, eodem titulo, quatenus Pontifex ibi declarat per suas litteras, quæ cum salutationis alloquio ad excommunicatum destinatur, illum non absolvi, quando per ignorantiam, aut inconsiderationem ita expediuntur; supponit ergo etiam salutationem hujusmodi excommunicato denegandam esse. Idem probatur ex cap. 2 de Exceptionibus, ibi, *In locutione, vel oratione*; et infra: *Cum a communicatione fidelium sit remotus*. De eadem re sunt multa jura, 11, quæst. 3, et specialiter in c. Sicut Apostoli, notanda sunt illa verba: *Si quis cum excommunicatis, adversando regulas scienter saltem in domo simul locutus fuerit, ille communione privetur*; et in c. Excommunicatus: *Aut cibo, aut potu, aut osculo, nec a se eis dicat*, et c. seq. Nec palam, nec absconse dicitur loquendum esse cum illo. Idem sumitur ex c. Ad mensam, c. Si quis laicus, et aliis multis tum ibi, tum 24, quæst. 4, et sæpe alibi. Ratio vero non est alia, nisi prohibitio Ecclesiæ, et institutio hujus censuræ, cum ratione ejus supra suo loco tradita.